

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Ecclesiae Mediolanensis

Actorvm Ecclesiae Mediolanensis, Pars Tertia - In Qva, Liber Memorialis Ad
populum Ciuitatis, & Dioecesis Mediolanensis, A Beato Carolo Borromaeo
Titvli Sanctae Praxedis compositus continetur

Borromeo, Carlo

Brixiae, 1603

Animus eius erga bonos, religiososque viros. cap. 17.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10502

confessionem dolentes: & vitæ præteritæ mala detestantes, superioris tēporis omnis peccata; prius quàm abirent, confiterentur; melioremque sibi vitæ rationem constituerent. ac quemadmodum ad rem aggrediendam cohortatione; ita Pontificia facultate, quæ ampla numquam ei deerat, si ob grauiora peccata necesse esset, subueniebat ad perficiendum. Tanta erat hospitem frequentia; vt vel ipsi publicorum vectigalium conductores, portarumque custodes, Caroli nomine res tantas absque portorio quotidie victus causa mirantes importari: eidemve alias adscribi; fraudemque suspicantes, Caroli procuratores adierint: incredibile sibi videri, tantum comæatus in Caroli domo cōsumi, diligenter vellent animaduertere; ne qua in re sacræ immunitatis nomine fortasse fraudaretur; & aliqui ad quæstum suum nomine Cardinalis abuterentur. qui vt hominibus ijs satisfacerent, rerum, hospitumque summa facta, tercentos vno mense receptos hospites, qui vario temporis spatio morati essent, repperunt. Tam magni sumptus, rebus domesticis præfecti verebantur, vt Caroli facultatibus essent tolerabiles: cumque non semel monuissent: ille pluribus in consilium adhibitis, ea de re deliberavit, cum essemus in ædibus nostris Cernusculanis: & hospitij pio, salutarique fructu proposito, contraque rei familiaris ad sumptum sustinendum inopia; quæfuit, quid magis è re christiana esse iudicarent: se, ne talis fructus eriperetur, vel id mendicitatis multorum causa non fugere; si sic expedire putarent; vt arcam certo loco constitueret, qua elemosynæ subsidij ab hospitibus, qui dare vellent, colligeretur. in eam sententiam ventum est; vt ne hospitium intermitteretur: sed satis haberet, cum antea vniuersam comitatum, equos, & alia iumenta,

vel inuitis dominis, in domum acciperet, principes ipsos nonnullis prædignitate additis comitibus, suscipere; ceteros autem in cauponis relinquere. famulorum causa disciplinæ ordinem valde perturbari; inde autem ipsos referre, vtilitatis parum: ex ijs, & iumentis simul, magnam sumptus partem existere. ita fore, vt & propositum sibi, ex iuuandis ad salutem multis, principibus præsertim, fructum perciperet; neque quidquam temere committeret, vnde ære alieno immoderate grauaretur. ceterum nihil dubitandum, quin ad tam pios sumptus diuina benignitas, quæ opus essent, suppeditaret. Hospitum mensa domestica finibus minime continebatur: sed propria quadam moderatione concilij prouinciæ decreto sancita constabat: sic tamen, vt qualis, quantusque cibis apponeretur, etiam summos viros non poeniteret. Verum postremo tempore hospitalitatis officium insigniter augeri constituerat: iamque paulo antequam moreretur, Præposito domus iusserat, vt ad omnes totius diocesis clericos excipiendos, quibus ad urbem rerum suarum causa veniendū esse, & diem partem instrueret: hospitio sacerdos præficeretur; cui non hospitium solum commodas essent, sed mores etiam curæ; quique operam daret, vt ijs per certas exercitationes in ecclesiastica disciplina proficeret. ita etiam fore, vt neque leuibus de causis clerici ab suis ecclesijs abessent, neque nimis diu.

Religiosi animi viros vehementer diligebat, & magna voluntate complectebatur; vt licet necessitudinis, amorisve alia causa intercederet nulla; essetque homo alioqui ignotus; studio faueret, ac re iuuaret amicissime; non solum si rogaretur; sed sua sponte, si veniret in mentem. eiusmodi ad probitatem, religiosaque mores propensio, tanta erat;

Animus eius
erga bonos
religiosos
que viros.
Cap xvij.

erat; vel specie ipsa interdum videre
tur commoueri; hominesque recipe-
re, quorum bonitas eius gratia non
responderet æqualiter. Sed ipse quã-
plurimis egens administris, interdum
quorundam operam ecclesiæ suæ ne-
cessariam, & in præsentia vtilem cau-
te adhibebat; neque interim valde
laborabat, vere ne ac omnino ij ta-
les essent, quales specie videbantur;
illud Apostoli, vt quandoque audiui-
mus, vsurpans, Dum omni modo si-
ne per occasionem, siue per verita-
tem Christus annuncietur. Ecclesiæ
Præsules, maxime si perfectæ disci-
plinæ desiderium in eis perspiceret,
singulari quodã, non amore solum,
sed suauitate, ac delectatione tene-
bat amplexos: nihil officij prætermi-
tebat: de communi munere, atque of-
ficijs attente communicabat; & su-
um, alienumque ecclesiæ optime ad-
ministrandæ studium conabatur a-
cuere. hac in primis de causâ, mutu-
um Præsulibus congressum, expeten-
dum dicebat; vt alterius sermone iu-
uaretur; & si qua parte religiosus ani-
mi ardor deferbuisset, ea quasi exer-
citatione, diuino affante spiritu, re-
calesceret. Episcopos omnes præter
multorum consuetudinem, honora-
uit; plurimiq; se facere semper osten-
dit: ad res ecclesiasticas bene geren-
das studiose iuuat: reuerendissimos
in epistolis appellauit: quod licet alij
quoque Cardinales prius facerent;
alij tamen eius exemplum secuti sũt.
Consuetum honoris officium in eos-
dem venientes, & abeuntes supera-
uit. Atque à magno quodam prin-
cipe hospitio in itinere acceptus;
cum esset vna; Episcopus ciuitatis ne-
mine præmissio venit; doluit Caro-
lus, quod ei occurrere non potuif-
set. Sed discedetem ipso relicto Prin-
cipe, cui sciebat id molestum fore,
ex consuetudine sua comitatus est,
vt suũ de dignitate episcopali colen-
da iudicium ostēderet. Quorum vir-

tus olim in Ecclesia flourisset; eorum
instituta didicit; scripra: conquiuit;
ministros accersuit, ipsam vultus
imaginem sibi comparauit; vt ob o-
culos collocata; viam virtutis epi-
scopalis memoriam, ad imitationis
studium, in eo conseruaret. huiusmo-
di fecit in primis erga Gibertum Ve-
ronensem Episcopum. Roffensem
quoque, qui Christi causâ sangui-
nem, in Anglia, vitamque profudit,
ante se pictum habuit, vna cum S.
Ambrosij effigie; quam, omnibus a-
lijs inspectis, quæcumque antiquio-
res haberentur, curauerat exprimi,
Regulares viros cuiuscumque ordi-
nis essent, quos sacræ disciplinæ stu-
diosos nouerat, ita beneuolētia pro-
sequebatur, & honore; vt nemini
prorsus cederet. eorum quoque ope-
ra, quibus rebus idonei essent, liben-
ter vsus est. res item vitæ necessarias
supeditauit. id cum faciebat, ad cœ-
nobij mittebat Præfectum; homi-
nēq; tantummodo, cuius causâ mo-
uebatur, iubebat, in eius necessarijs
rebus commendari. contra, si aduer-
sus instituta sua facere; si disciplinã
negligere; si populi licentiam alere;
si christianæ disciplinæ restitutionē,
aut progressum impedire; cognosce-
ret; eos corrigendos maxime cura-
bat: monebat præfectos; ipsosve Car-
dinales ordini præpositos. ipse præ-
cipua in eo genere præter Tridenti-
num decretum, Apostolica auctori-
tate vtens: haud quidem facile; sed
cũ erat opus; vt eorum, ceterorumq;
saluti cõluleret; in eos animaduerte-
bat. ea res faciebat, vt in diocesi
Mediolanensem ordinum præfecti
bonos, quantum fieri posset, mitten-
dos curarent. obseruarunt quidam;
Carolus, cum regularis ordinis qui-
spiam in via ipsi honorem tribueret;
si comitem videret, vt disciplinæ cœ-
nobiticæ leges ferunt; & benedicere
manu solitum fuisse & etiam paulũ
tollendo galero honoris significatio

nem dare: verum si solus esset, præterijisse, quasi nullū vidisset. vix causā necessitatis adducebatur, vt eos ad parochias suas custodiendas admitteret. verebatur enim; cum animarū charitatem perspectam nō haberet; vt alijs curandis esset idoneus; qui se ipsum ita non custodiret, vt assignatum diuinitus locum posset tenere: Pāruorum cœnobiorum, quæ in vīeis sunt, vbi exigua vel nulla vigere solet disciplina; cōtra vero datur delinquendi locus; ita rationem haberi cupiebat, vt & ordini confuleretur, & populis. qua de re cum Pontifice Gregorio non multō ante mortē cū egisset; eius iussu Præfectis omnibus vocatis, numerari cœnobita curauerat; & ad se referri, quem numerū solet, eorum cœnobiorum quodque continere; ad alia progressurus: si vitā longior contigisset. Ipsam hominum Deo penitus addictorum regulam, ac statum tanti fecit; vt quemadmodum animo præclare fecerat; ita quotidie studeret institutis domesticis imitari. eadē cum in collegia clericorum suorum induceret; fiebat sæpe numero, vt ex ijs ad cœnobiticos ordines aliqui transire vellent. quod ille, cum vehemēti regularium ipsorum cohortatione; vel quōd eos feruoris disciplinae taderet, euenire sæpe suspicaretur; cumque necessitatem ecclesie suæ quotidie magis perspiceret; prius eorum voluntatē, consiliumque diu curabat, ac diligenter examinari; quā ea de re consentiret. quin etiam, Apostolica interposita auctoritate, prouidit; ne ad eorum ordinem, quorum domestica opera regebantur, & litteris erudiebatur, seminarij clericis aditus pateret; nisi quadriennio essent extra seminariū morati: ceterum si diuino spiritu vere agi quæ viderat; facile dimisit; & ad perficiendū iuuit. si quis etiam, regulari vita prius sibi proposita, mutato deinde consilio, quod euenit sē-

pius, vellet animum ad eius disciplinā, Oblatorumve regulam adijcere; nisi illi, sibi que, Theologis cōsultis, studiose cauisset; non recepit.

Poterat vere de religiosis viris cū Dño dicere, hi sunt fratres mei. nam erga propinquos ita se habuit, vt eos potius sibi cauendos, quā amplectendos statuisse videretur. tamen autē illi, quātopere ex tanto viro auferentur, satis agnoscerent; erant aliqui tamen qui talē in eo suorū quasi despicientiā, vt sunt humani sensus, ægre quandoque ferrent; non nihilque expostularent: Borromeiam gentem ex eo sperasse semper dignitatis amplitudinisque accessionē: at contra prorsus accidere: cum ea, quæ adhuc tenuerat, eius causā potius amitteret. Ille vero sacrā disciplinam, & res diuinas, quibus addictus erat, ecclesieque iura, non posse, aiebat, non curare, omnibusque viribus tueri. si ex ea cura detrimētū aliquid familiæ afferretur: aliorū esse culpam: contra suam id fieri voluntatem ex Dei benignitate tamen multō plura sperarent, quā ea, quæ vel amitterent, vel ab eo, si ei rei studeret, possent adipisci: se tamquam Deo, diuinisque obsequijs penitus traditum, ab eorū familia translātū putarent. quod quidem & re, & nomine paulō post Aronæ arcem ereptam, effici curauit. nā Iubilei causā Romam profectus, cōsulto prius Pontifice, non se post hæc Borromeium scripsit, aut scribi voluit: sed sanctæ Præcedis Cardinalē; illud Prophetæ amplexus, Extraneus factus sum fratribus meis, & peregrinus filijs matris meæ. Sed antea quoque, cum in summis porticibus ædificata canonicalium architectus insignia Borromeia in sculpi iussisset; præteriens forte Carolus, & cœptū opus suspiciens: cum in posterum faciendā prohibuit: cum facta iussit excidi: quæ tamen curante nemine, Carolo que amplius non aduertente, in ipso operis,

Vt se gessit in propinquos.
CA. XVIII